

REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU İÇİN METODOLOJİK ACIKLAMA

Reel efektif döviz kuru (REDK), nominal efektif döviz kurunun fiyat endeksleriyle deflate edilmiş hali olup, uluslararası fiyat rekabetinin önemli bir göstergesidir. Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından da kullanılan bu tanıma göre reel efektif döviz kuru, ilgili ülkenin fiyat düzeyinin dış ticaret yaptığı ülkelerin fiyat düzeylerine oranının ağırlıklı geometrik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu yöntem aşağıdaki matematiksel formül ile ifade edilmektedir¹.

$$REDK = \prod_{j \neq i} \left[\frac{P_i R_i}{P_j R_j} \right]^{W_{ij}}$$

Burada, P_i Türkiye'nin fiyat endeksi, R_i TL' nin dolar bazında değeri, P_j j ülkesinin fiyat endeksi, R_j j ülkesi parasının dolar bazında değeri, W_{ij} Türkiye için j ülkesinin ağırlığıdır.

Bu endekste IMF tarafından hesaplanmış ülke ağırlıkları kullanılmıştır. IMF ülke ağırlıklarını hesaplarken, 1988-1990 yılları dış ticaret verilerinin yanı sıra turizm ve çeşitli mal türlerine ilişkin verileri de kullanmıştır. IMF dışında, Avrupa Merkez Bankası da benzer hesaplama yöntemini kullanmakta olup, ülke ağırlıklarını sadece dış ticaret verilerine göre hesaplamaktadır².

Tüketici (TÜFE) ve toptan eşya fiyatları (TEFE) bazlı olmak üzere iki farklı reel efektif döviz kuru endeksi 1995'ten itibaren aylık bazda hesaplanmıştır. TÜFE bazlı reel efektif döviz kurunun hesaplanmasında IMF'in 19 ülke (Almanya, ABD, İtalya, Fransa, İngiltere, Japonya, Hollanda, Belçika, İsviçre, Avusturya, İspanya, Kanada, Kore, İsveç, Tayvan, İran, Brezilya, Çin ve Yunanistan) için oluşturduğu ağırlıklar kullanılmıştır. TEFE bazlı endeksin oluşturulmasında ise, Tayvan ve Çin dışında yukarıda belirtilen diğer 17 ülkenin ağırlıkları kullanılmıştır³. Hesaplanan endekslerde 1995 baz yılı olarak alınmıştır (1995=100). Endekslerin hesaplanmasında kullanılan ülkelerin fiyat ve döviz kuru verilerinin ana kaynağı IMF yayınlarından Uluslararası Mali İstatistikler (IFS) yayınıdır. Döviz kurları için aylık ortalama değerler kullanılmıştır.

Endeksteeki artış, TL'nin reel değer kazancını gösterirken, azalış TL'nin reel değer kaybını ifade etmektedir.

DESCRIPTION OF THE REAL EFFECTIVE EXCHANGE RATE METHODOLOGY

The real effective exchange rate (REER), obtained by deflating the nominal effective exchange rate with price indices is one of the most commonly used indicators of international competitiveness. According to the definition used by International Monetary Fund (IMF), the real effective exchange rate is computed as the weighted geometric average of the price of the domestic country relative to the prices of its trade partners. The real effective exchange rate can be expressed as¹:

$$REER = \prod_{j \neq i} \left[\frac{P_i R_i}{P_j R_j} \right]^{W_{ij}}$$

where, P_i Turkey's price index, R_i nominal exchange rate of Turkish Lira in US dollars, P_j price index of country j, R_j nominal exchange rate of country j's currency in US dollars, W_{ij} country j's weight for Turkey.

In this computation, IMF weights calculated by using the trade flows from 1988-1990 are used. The weights are based on trade in manufactures, primary commodities and tourism services. The European Central Bank (ECB) also uses the same methodology but its weights are computed only on the basis of manufacturing trade flows².

CPI and WPI based, two real effective exchange rate indices are given beginning from 1995 on monthly basis. The CPI based real effective exchange rate index uses the IMF weights for 19 countries including Germany, USA, Italy, France, United Kingdom, Japan, Netherlands, Belgium, Switzerland, Austria, Spain, Canada, Korea, Sweden, Taiwan, Iran, Brazil, China and Greece. The WPI based index, excluding Taiwan and China³, uses the remaining above stated 17 countries in the calculations. In the computed indices, the base year is 1995 (1995=100). The main source of price index and nominal exchange rate data is the International Financial Statistics (IFS) published by IMF. Monthly averages of nominal exchange rates are taken in computations.

An increase in the index denotes an appreciation of the Turkish Lira whereas a decrease denotes depreciation.

¹ Zanello A. and Dominique D. (1997), "A Primer on the IMF's Information Notice System," IMF Working Paper, WP/97/71.

² ECB Monthly Bulletin, April 2000.

³ Tayvan ve Çin'in toplam ağırlıkları yüzde 3'ün altında olup, bu iki ülkenin ağırlıkları kalan 17 ülkenin ağırlıklarına orantılı olarak dağıtılmıştır. The sum of the weights of Taiwan and China, which is less than 3 percent, is distributed proportionately to the remaining 17 countries.